„MIȘCAREA AȘEZĂMINTELOR SOCIALE” ÎN CONTEXTUL DEZVOLTĂRII ASISTENȚEI SOCIALE

Stela MILICENCO
CZU: 364(091) s_milicenco@yahoo.com

Deși activitățile asistențiale au o istorie lungă, asistența socială profesionistă are ca predecesori câteva inițiative remarcabile din secolul al XIX-lea și secolul al XX-lea, prin care s-au propus modalități sistematice de asistare: ca o alternativă la clasica filantropie față de cei defavorizați de până atunci. Printre **reperele principale, care au marcat detașarea asistenței sociale de acțiunile de caritate,** se înscriu *„Mișcarea Așezămintelor sociale”, societățile de organizare a carității, fundațiile publice, asociațiile de femei, organizațiile de asistență medicală, educație a tinerilor etc.* [1, p.23-28].

Primul *Așezământ social* (*Settlement house* în engl.) a fost construit în anul 1884 de către reverendul unei comunități sărace din estul Londrei – Samuel Barnett și soția acestuia Henrietta Barnett. În zona suburbană săracă, unde jumătate din oameni trăiau din ajutoare și mila altora, familia Barnett a închiriat o clădire pentru a crea un Centru de aplicație pentru studenții care erau interesați de problemele sociale și doreau să contribuie la ameliorarea situației. Studenții din Cambridge și Oxford au primit cu interes propunerea de a participa la un experiment social, în care reprezentanții calelor sociale cu un diferit nivel cultural să trăiască în vecinătate. S.Barnett considera că săracilor nu trebue să li se dea bani pentru a nu promova dependența acestora, ci trebuie să li se ofere mijloace de educație și oportunități de a învăța cum să-și organizeze propria viață. Tinerii culți împărtășeau cu săracii aceleaşi condiţii de viaţă, îi sprijineau în creşterea şi supravegherea copiilor, strângeau donaţii, îngrijeau bolnavii la domiciliu, alfabetizau, facilitau învăţarea unei meserii de către tineri, asigurau consiliere tinerelor mame, mediau dialogurile dintre majoritate şi minorităţile etnice. Forma în care erau realizate aceste acţiuni îndepărta diferenţele dintre clasele sociale, ceea ce și-a găsit reflectare ulterior şi în mesajul pontifical din 1904 către creştinele din Franţa: *„Nu mai este suficient*

ca ele (se avea în vedere femeile creştine care se ocupau cu acţiunile de caritate) să se închidă în opere de binefacere propriu-zise, în care se simte totdeauna diferenţa de ranguri, înălţimea celui care dă şi inferioritatea celui care primeşte” [2, p.59].

Acest *Așezământ social* a fost cunoscut la Londra cu denumirea *„Toynbee Hall”,* după numele cunoscutului sociolog, economist şi militant reformist Arnold Toynbee. Asistarea în diverse cazuri era efectuată de grupuri organizate, fiind precedată de o cunoaştere minimală a beneficiarilor, ceea ce a servit drept argument pentru unii autori să considere această etapă ca fiind tipică pentru tranziţia de la asistarea empirică la asistenţa socială ştiinţifică. *Așezământul social* propus de S.Barnett tinerilor și persoanelor din comunitate oferea posibilitate să înțeleagă modul de funcționare a societății din perspectiva săracilor și să învețe de la aceștia strategiile lor de supraviețuire. S.Barnett și-a formulat concepția despre ajutorul oferit săracilor drept una *„activă și bazată pe reciprocitate”*, în care cooperarea ia locul milosteniei și filantropiei. Deși participanții la proiect locuiesc în așezământ, ei rămân cu propria lor profesie, cu obiceiuri în petrecerea timpului liber, însă, încetul cu încetul, se implică în problemele locale, participă la diverse întruniri și asociații. Ca rezultat, locuitorii așezământului se schimbă, dar se schimbă și vecinii lor. Alături de *„Tuynbee Hall”* a fost deshisă o galerie de artă, unde erau expuse lucrările realizate de locuitorii așezământului, o bibliotecă cu un număr mare de cărți, o școală duminicală, fiind organizate cursuri de calificare, cluburi profesionale, școli pentru adulți**. H.Barnett a formulat în premieră principiul importanței muncii care să fie bazată pe resursele asistaților, ca una dintre cheile succesului**. „Tuynbee Hall” continuă să existe și astăzi, fiind reconstruită în forma ei originală.

În esență, așezământul cunoscut sub denumirea de *„Tuynbee Hall”* a reprezentat un model de ajutor comunitar, în care studenții și profesioniștii participau la diverse activități organizate în favoarea celor săraci și cunoșteau mai bine realitatea socială. Ulterior, astfel de așezăminte sociale s-au extins în Anglia (*„Oxford House”,* spre exemplu) și în SUA (*„Hull House”* în Chicago), unele din acestea având un specific de gen.

În SUA mișcarea Așezămintelor sociale a fost inițiată de Jane Addams, care făcea parte din prima generație de femei absolvente a învățământului superior și care doreau să-și construiască o carieră profesională utilă pentru societate. După ce vizitase *„Tuynbee Hall”*, asistentele sociale Jane Addams şi Ellen Gates Starr, în 1889 au decis să deschidă un asemenea aşezământ pentru săraci, emigranţi şi pentru cei fără adăpost la Chicago, cu denumirea de „*Hull House”*, după numele fondatorului oraşului Chicago, Charles Hull [3, p.113-114]. E de menționat că din milionul de locuitori ai orașului Chicago doar o treime nu erau imigranți, iar conducerea orașului nu reușea să facă față problemelor sociale generate de cei care nu aveau locuri de muncă, trăiau în ghetouri aglomerate, în condiții precare de igienă și de sănătate. Tot în acea perioadă au luat amploare mișcările sindicale și s-au accentuat contradițiile dintre muncitori și patronat, iar intelectualii liberali căutau modalități de reconciliere a intereselor contradictorii. În aceste circumstanțe, Jane Addams şi Ellen Gates Starr au căutat aliați pentru a organiza un așezământ asemănător celui condus de soții Barnett. Pentru a nu-și pierde autonomia, dar a putea totuși mobiliza fonduri, ele s-au îndreptat mai mult spre cluburile liberale de femei. Scopurile declarate ale așezământului *„Hull House”* erau educația, promovarea culturii și activitatea filantropică, dar și studiul și îmbunătățirea condițiilor de viață din cartierile industriale din Chicago. În așezământul lor social dimineața se organizau diverse activități de educație pentru copii, inclusiv o grădiniță, cursuri de calificare pentru educatori și cadre didactice, ateliere pentru fete și băeți și alte forme de pregătire pentru viața lor școlară. Inițiatoarele programului au consemnat marea capacitate de inițiativă și autoajutor al persoanelor din cartier.

Peste câţiva ani, Universitatea din Chicago a început o colaborare stabilă cu aşezământul patronat de J.Addams, intuind importanţa muncii de asistenţă socială pentru comunitate; pe de altă parte, mulţi profesori de la Departamentul de Sociologie (şi nu numai) frecventau aşezământul, ţinând prelegeri, sau, pur şi simplu, oferind ajutor concret familiilor de imigranţi. Anii ’90 au reprezentat o perioadă controversată în existenţa aşezământului, aici adunându-se şi ţinând prelegeri deopotrivă anarhişti, marxişti, socialişti, unionişti şi

teoreticieni ai conducerii sociale şi politice. Astfel, s-au pus bazele renumitei Şcoli Sociologice de la Chicago, datorită discuţiilor şi disputelor purtate în cercurile noului aşezământ. Dorinţa lor era de a genera o societate mai dreaptă, care să ofere şanse mai multe pentru un număr cât mai mare de indivizi. Una dintre idei se referă tocmai la susţinerea educaţiei lor, dat fiind că cu cât membrii unei comunităţi sunt mai educaţi, mai prosperi şi mai fericiţi, cu atât şi societatea în ansamblul ei va fi mai bună şi mai stabilă. *„Hull House”* şi J.Addams au demonstrat în practică acest deziderat, câştigându-şi astfel un renume naţional şi internaţional, ca una dintre cele mai radicale, inovative şi de succes instituţii din lume. J.Addams s-a înconjurat de oameni entuziaşti şi dornici de a contribui efectiv la prosperitatea comunităţii şi, în acelaşi timp, dând naştere unei noi discipline academice, anume Asistenţa socială. Aportul lor s-a dovedit într-atât de evident, încât au iniţiat chiar şi o acţiune de lobby în Congresul american, pentru adoptarea unor măsuri legislative care să ducă la îmbunătăţirea condiţiilor de viaţă şi muncă în cartierele de imigranţi.

Astăzi aşezământul reprezintă un muzeu, vizitat adesea de profesioniștii din domeniul social, iar Centrul *Jane Adams* continuă să funcționeze în Chicago, în același spirit în care a fost înființat.

Aceaste două instituții au pus bazele unei adevărate mișcări – *„Mişcarea aşezămintelor sociale”,* care ulterior **va iniţia reforme sociale, va pune bazele conceptului de „stat al bunăstării” şi va atribui identitate unei noi ştiinţe dezvoltate dinspre practică către teorie: asistenţa socială**. Se consideră că mișcarea așezămintelor sociale a impulsionat și **conștientizarea nevoii de formare a profesioniștilor care să poată activa și organiza munca în cadrul așezămintelor**.

Referințe:

1. ROTH, M., REBELEANU, A. *Asistența socială. Cadru conceptual și aplicații practice*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, 2007. 252 p. ISBN: 978-973-610-638-5.
2. FREYNET, M.-E. *Les médiations du travail social*. Lyon: Les Editions de la Chronique Sociale, 1995. 300 p.
3. BULGARU, M. *Asistența socială. Fundamente teoretice și practice*. Chișinău: CEP USM, 2009. 495 p. ISBN: 978-9975-70-809-8.